

Warszawa, 21-11-2025 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

III.7066.69.2025.JJ/AS

Pan

Paweł Jaroszek

**Członek Zarządu nadzorujący Pion
Finansów i Realizacji Dochodów**

Centrala ZUS

ePUAP

Szanowny Panie Prezesie,

pragnę uprzejmie podziękować za spotkanie z przedstawicielami ZUS z udziałem przedstawicielek Zespołu Praw Kobiet w ramach Inicjatywy „Nasz Rzecznik”, które odbyło się w dniu 23 września 2025 r. w siedzibie Biura RPO.

Spotkanie umożliwiło przedyskutowanie ważnych kwestii związanych z postępowaniami administracyjnymi prowadzonymi przez ZUS w celu weryfikacji prawidłowości podlegania ubezpieczeniom społecznym, w tym ubezpieczeniu chorobowemu w odniesieniu do kobiet w ciąży i matek tuż po urodzeniu dziecka.

W trakcie spotkania jako szczególnie uciążliwe wskazano wstrzymanie wypłaty świadczeń na czas postępowania prowadzonego przez ZUS. Podkreślono, że kobiety przed urodzeniem dziecka i w okresie przypadającym po porodzie nie mają siły ani zasobów, aby czynnie uczestniczyć w postępowaniu dowodowym i korzystać z

przysługujących im środków odwoławczych. Problemy te zostały przedstawione w kontekście realiów planowania rodziny, a także w powiązaniu z konstytucyjną ochroną rodziny, macierzyństwa i rodzicielstwa. Odpowiadając na podniesione kwestie przedstawiciele ZUS zadeklarowali, że kierownikom jednostek organizacyjnych ZUS zostanie zwrócona uwaga na potrzebę uwzględnienia w działaniach ZUS szczególnej sytuacji kobiet w ciąży i tuż po urodzeniu dziecka.

Zwracam się do Pana Prezesa z powracającym problemem związanym ze wstrzymywaniem przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłaty świadczeń z ubezpieczenia chorobowego kobietom w ciąży w trakcie kontroli podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Do wystąpienia skłoniły mnie artykuły „Matko, udowodnij ZUS-owi, że nie jesteś oszustką” autorstwa Pani Adriany Hochmańskiej¹ i „Ciąża jako przestępstwo. Jak ZUS odbiera kobietom w ciąży prawo do bezpieczeństwa”² oraz nadal kierowane do Rzecznika skargi. Podane w artykułach przykłady przeczą utrwalonej w orzecznictwie tezie, że ciąża nie wyklucza podjęcia przez ubezpieczoną zatrudnienia, nawet jeśli wiąże się z wysoce prawdopodobnym ziszczeniem się ryzyka socjalnego i stanowi instrumentalne działanie ubezpieczonej nakierowane na uzyskanie zabezpieczenia społecznego.

Sama chęć uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego jako motywacja do podjęcia zatrudnienia nie świadczy o zamiarze obejścia prawa, podobnie jak inne cele stawiane sobie przez osoby zawierające umowy o pracę, takie jak na przykład chęć uzyskania środków utrzymania³. Zawarcie umowy o pracę w okresie ciąży, nawet gdyby głównym motywem było uzyskanie zasiłku macierzyńskiego, również nie jest

¹ [Matko, udowodnij ZUS-owi, że nie jesteś oszustką - OKO.press](#)

² <https://faktyplus.pl/zus-prawa-kobiet-w-ciazy-odebrane-swiadczenia/>

³ Por. wyroki SN: z dnia 25 stycznia 2005 r., II UK 141/04, OSNP 2005, nr 15, poz. 235; z dnia 5 października 2005 r., I UK 32/05, OSNP 2006, nr 15–16, poz. 249; z dnia 28 kwietnia 2005 r., I UK 236/04, OSNP 2006, nr 1–2, poz. 28; z dnia 11 stycznia 2006 r., II UK 51/05, OSNP 2006, nr 23–24, poz. 366; z dnia 30 września 2008 r., II UK 385/07, LEX nr 741082; z dnia 9 lutego 2012 r., I UK 265/11, LEX nr 1169836.

nagane ani tym bardziej sprzeczne z prawem⁴. Odmienne traktowanie ciężarnej pracownicy związane z założeniem próby obejścia prawa lub uzyskania nienależnych świadczeń socjalnych musi być ocenione jako przejaw dyskryminacji, na co wyraźnie zwrócił uwagę Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 4 lutego 2021 r., 54711/15, w sprawie Jurčić vs. Chorwacja. Trybunał wskazał, że decyzja odmawiająca prawa do świadczeń z zakresu zabezpieczenia społecznego i uznająca zatrudnienie za fikcyjne ze względu na stan ciąży mogła zapaść jedynie w stosunku do kobiet. Bezsprzecznie więc stanowi przypadek odmiennego traktowania ze względu na płeć (art. 14 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności).

Obowiązujące regulacje prawne dotyczące pracy kobiety w ciąży posiadają uzasadnienie nie tylko w art. 18 Konstytucji RP, lecz również w normach międzynarodowych, w tym w szczególności w przyjętej w 2000 r. Konwencji Nr 183 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej rewizji Konwencji dotyczącej ochrony macierzyństwa z 1952 r., w której preambule wyrażono, że potrzeba zapewnienia ochrony podczas ciąży stanowi wspólny obowiązek rządu i społeczeństwa. Skoro motywowane normami prawa międzynarodowego i zasadami Konstytucji państwo nakłada powinności nakazujące szczególną ochronę czy wręcz opiekę nad kobietą ciężarną, to tym bardziej w działaniach organów tego państwa należy oczekiwać postawy pronatalistycznej, a co najmniej niedyskryminacyjnej.

Zasady dotyczące obowiązków państwa na rzecz realizacji prawa dzieci do odpowiedniego poziomu życia i zapewnienia godnych warunków do rozwoju powinny być rekonstruowane i realizowane w oparciu o przepisy zawarte w art. 27 ust. 1 Konwencji o prawach dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 ze zm.) oraz art. 71 ust. 1 Konstytucji RP. Wynika z nich, że państwo uznaje prawo dziecka do odpowiedniego poziomu życia oraz uwzględnia dobro rodziny w swojej polityce społecznej i gospodarczej. Art. 71 ust. 1 Konstytucji RP daje gwarancje szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej. Szczególny charakter tej pomocy wymaga, by wykraczała ona poza zwykłą pomoc świadczoną innym osobom utrzymującym dzieci. Natomiast w myśl art. 71 ust. 2 konstytucji RP matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych. W sytuacji zatem długotrwałego pozbawienia rodziny źródła

⁴Wyrok SN z dnia 6 lutego 2006 r., III UK 156/05, LEX nr 272549

utrzymania gwarancje zabezpieczenia praw dzieci i matek doznają istotnego ograniczenia.

Działając na podstawie art.16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1264 ze zm.) zwracam się z uprzejmą prośbą o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/